

Notat

 SEGES Innovation P/S
 Planter & Miljø

Resultater fra lodsejermøder i Bioscape demonstrationsområder	Ansvarlig	Mads
	Oprettet	08-12-22
	Side	1 af 3

Projekt: 8624 Landskabelige tiltag til forbedring af miljøet

Projektområder i BioScape

I løbet af 2022 har BioScape etableret sig i tre demonstrationsområder. I projektet er der gennemført en workshop om den såkaldte Connective Negotiation (CN) tilgang til udvikling af multifunktionelle projekter mhp. ændrede arealanvendelse med særligt fokus på at skabe bedre forhold for natur og biodiversitet. De tre demonstrationsområder er Byn Sø i Lemvig Kommune, Endelave i Horsens Kommune og Aastrup Kær i Hedensted Kommune. De tre kommuner er hver især projektledere på de konkrete projekter i deres kommuner, og de har en relativt høj grad af autonomi i lyset af, at de alle indgår som en del af det samme projekt, nemlig Bioscape. Hedensted Kommunes demonstrationsområde er et andet sted i processen og vil derfor ikke indgå som grundlag for dette notat.

Ved Byn Sø og på øen Endelave er der gang i udvikling og proces med inddragelse af lodsejere, men på trods af det fælles udgangspunkt i Connective Negotiation tilgangen, så er det grebet helt forskelligt an i de to områder. Årsagerne til forskellighederne er flere, men den vigtigste er nok, at Byn Sø er et rent naturprojekt, hvor man har til hensigt at rense søen op, mens Endelave har sit udgangspunkt i, at det sårbare vandindvindingsområde på øen skal beskyttes ved at udtage landbrugsjord, og derved som sidegevinst opnå bedre forhold for naturen på arealet og forhåbentlig på tilstødende arealer.

Byn Sø starter projektet fra grunden, mens Endelave har finansieringen af arealværditab ved ekstensive ring dækket ved tilsagn fra forsyningsselskabet.

Tilgange til projektområderne

Connective Negotiation forløber som proces gennem en række steps:

1. Forberedelse
2. Værdiskabelse
3. Fordeling af værdi
4. Skabe en aftale
5. Eksekvere aftalen

De to demonstrationsområder, som danner baggrund for dette notat har fulgt disse principper i Connective Negotiation i vidt forskelligt omfang.

Byn Sø

I Byn Sø området har man i vidt omfang holdt sig til fremgangsmåden i CN-tilgangen. Man har fulgt de fem faser i Connective Negotiation ret minutiøst.

I begyndelsen af året afholdtes et enkelt møde for interessenter og lodsejere, hvor man nøgternt præsenterede projektet og beskrev naturen, som var i fokus i projektet. Mødet afholdtes inden man havde fået kendskab til CN tilgangen, men det fungerede som en åbner for, at man ville gå i gang med en proces. Derefter afholdtes individuelle møder med lodsejere i de efterfølgende måneder, mens eksperter arbejdede med at samle viden og etablere en baseline for naturens tilstand i området som den helt grundlæggende vidensplatform for resten af projektets forløb. Alt dette kan betragtes som fase 1, forberedelse, i CN tilgangen.

Den 12. september afholdtes et lodsejermøde, hvor man for det første aftalte helt klart med lodsejerne, hvordan spillereglerne for processen herefter skulle være. På dette møde påbegyndtes den fælles proces om værdiskabelse, altså anden fase i CN tilgangen. Der blev lavet en ramme for, hvilke

problemfelter eller emner, som gør sig gældende i området, fx biodiversitet, afvanding, bæveren, m.fl. Mødelederne fra kommunen holdt holdninger og de løsninger, som holdningerne måtte forholde sig til, ude af mødet, og fokuserede i stedet på interesser for lodsejerne. Altså ikke at forstå som fritidsinteresser, men som de værdier, som lodsejerne ser i området, og som de føler de er afhængige af i deres liv, eller måske afhængige af i deres måde at drive deres landbrug på. For eksempel fik mødedeltagerne ikke lov til at udtale, at "bæveren skal ud", hvilket må anses for en skarp holdning, men blev i stedet guidet af mødelederne til at fremkomme med den bagvedliggende interesse, "mine kvier er på græs om sommeren". Sammenhængen er, at bæveren er et led i biodiversiteten, men dens dæmningsbyggerier kan stemme vandet op med oversvømmelse af græsningsarealerne til følge, hvorfor kviegræsningen bliver vanskeliggjort. Ved at holde snakken på interesserne fastholdtes muligheden for at finde en fælles løsning, hvor græsningen sikres ved måske at udvide græsningsarealet bagved, så bæveren kan få lov til at bygge dæmninger i uden konflikt med kviernes ejer.

På lodsejermøde den 10. november overgik mødelederne til fase 3, fordeling af værdier. I denne fase tog man fat i de samme plancher med emner, til hvilke man på foregående møde knyttede interesser. Derved fastholdt man lodsejere og øvrige mødedeltagere på opgaven med at vise hensyn til hinanden og komme med løsningsideer, som kan give fordele for alle og ikke kun én selv. Løsningsideerne blev skrevet ned og kan efter mødet tages op af kommunens medarbejdere. De kan fx ud fra ideerne skabe viden om hydrologien ved en genslyngning af åen og den dermed stigende vandstand og simulere et bæverbos hydrologiske indflydelse på et græsningsareal, som derved kan udvides i en grad, så det opfylder behov for kviegræsning. Det kræver i sidste ende udtagning af et mindre landbrugsareal i omdrift, og ejeren af dette areal skal nu kunne finde værdi i naturoplevelsen og pekuniært ved en kompensation, som man nu kan arbejde på at tilvejebringe.

Det er her Byn Sø processen er i skrivende stund. Der er fortsat et godt stykke i mål, men til gengæld har mødelederne formået at skabe en meget tryk proces, som har skabt et konstruktivt miljø for det videre arbejde i CN tilgangen.

Endelave

På Endelave er man på sin vis nået utrolig meget længere i processen. Med et krav om at udtage et mindre areal, ca. 37 ha, fra almindelig landbrugsdrift, for at beskytte grundvandet til øens vandværk, er opgaven i et vist omfang bundet i dette demonstrationsområde. Man har tidligere afholdt et borgermøde med information om Bioscape og vandindvindingsplanerne. Forsyningsselskabet og jordfordeleren fra Landbrugsstyrelsen har siden besøgt de fleste relevante lodsejere, for at tale om planerne og mulighederne for jordfordeling. Der skulle derefter have været afholdt et møde for lodsejerne, hvor man skulle præsentere dem for en forbedret kortlægning af undergrunden og dermed vidensgrundlaget for at fastlægge det endelige indvindingsområde. Mødet blev imidlertid aflyst pga. blæsevejr. Man fastholdt imidlertid et borgermøde for alle øens beboere og sommerhusejere, hvor grundvandsplanerne og muligheden for at udvide naturområderne blev præsenteret. Processen har dog ikke fulgt de 5 faser i Connective Negotiation tilgangen. Der er opbygget viden om problematikken med drikkevand via tTEM undersøgelser af undergrunden, som blev foretaget i sommerhalvåret. Men den viden, som er fremkommet i den forbindelse, er ikke blevet forbundet med lodsejernes interesser, den er faktisk ikke kendt i særlig vidt omfang endnu. Jordfordeleren og en medarbejder har sammen besøgt de relevante lodsejere, og formidlet behovet og sikret at lodsejerne ikke har negativ holdning. Ganske vist er lodsejerne ikke overvejende af negativ holdning, men til gengæld er de først og fremmest sporet ind på, at deres opnåelse af værdi er af rent økonomisk art, altså med fokus på kompensation for ændret arealanvendelse eller om de kan sælge eller købe arealer i forbindelse med en jordfordeling i området. Der er allerede sat gang i en Multifunktionel Jordfordeling under Landbrugsstyrelsen, men der er ingenlunde fastlagt, hvad der måtte kunne knyttes til af synergier i en jordfordeling.

Man kan sige, at processen på Endelave har aktiveret holdninger, men man kender faktisk ikke rigtig holdningerne endnu hos de involverede. Faktisk ved man endnu ikke, hvem der skal være de involverede. Ydermere kender man fra projektets side endnu ikke de involveredes interesser. Man har ikke fastholdt projektets deltagere på det deskriptive plan, hvor man beskriver forholdene og interesserne. Man har de facto fremlagt planer og hensigter, informeret om hvad der sker, men man har kun i mindre grad

reelt inddraget borgere og lodsejere i processen. Og jordfordelingsprocessen er faktisk allerede bevilget og iværksat.

Perspektiv

De to demonstrationsområder udgør sammenholdt et interessant empirisk grundlag for en komparativ analyse i et "most different" setup, hvor to processer kører så forskelligt i sammenlignelige fysiske rammer. Der er et meget interessant grundlag for at sammenligne og uddrage effekten af de to helt forskellige procestilgange, for bedre at beskrive den proces, som faktisk kan understøtte udviklingen af områder mhp. forbedring af natur og biodiversitet.